

A multa való emlékezés legyen a munka forrása.

Eféz. II. 11. 12. «Emlékezzetek meg arról, hogy ti Krisztus nélkül valók voltatok».

Réges régen, mikor még a tejjel-mézzel folyó Kanaán földe Izraelre nézve teljesen idegen népeknek önté áldásait; réges-régen, mikor Izrael fiai táskával oldalukon és bottal kezükben vándoroltak a szolgaság honából az ígéret földe felé, elhangzott a Sinai hegynél a szózat: „*leszek nektek Istentek, ti pedig lesztek nekem népeim*“. És e szózattal bevégezve, mintegy megpecsételve lőn az Isten és Izrael fiai közt kötött szövetség. Megpecsételve lőn az a szövetség, melyben Isten csak ennyit kíván: *járj én előttem szüntelen*;“ de, a mely pár szó értelme teljesen leköti e földi s e földön tuli életet, a szívet, lelket és értelmet. Izrael fiai e szövetség szerint állandó Istent nyerének, bevégzetté lett előttük a nép kiválasztottsága, jogot nyerének reménységet reménységre halmazni és megszabadításukat minden nekik nem tetsző helyzetben napról-napra várni. Évszázadok hosszú sora tünt el, s évszázadok hosszú sora mind inkább és inkább erősítette a népet abban, — tekintet nélkül, hogy teljesítette-e Isten iránti kötelességét, — hogy ő kiválasztott, Istennek szentelt nép, ki másoknál több joggal bír élni, boldogulni és remélni.

Mély belátásu, szabad gondolkozásu volt Pál apostol, de népének említett hitétől, reményétől, mely nevelése következtében mintegy csontjává és vérévé változott, teljesen elszakadni ő sem tudott; hiszen még szerinte is Izrael népének kiváltságát más népek számára csak Jézus szerezte meg vére hullásával. Ezt adja értésére az apostol az efézusbeli gyülekezetnek, midőn így szól: „*emlékezzetek meg arról, hogy ti Krisztus nélkül valók voltatok*“. Krisztus nélkül tehát, ki szintén Izrael fiai közül való vala, még az apostol szerint sincsen szabadulás, Izrael reményében, várakozásában való osztozás; de Krisztus által aztán megváltak vagyunk mindnyájan.

A felolvasott alapigével azonban még más célja is volt az apostolnak; az ugyanis, hogy rá emlékeztetvén az efézusbelieket amaz állapotra, hogy Jézusnak és tanításainak megismerése és elfogadása előtt szabadulásra még csak reménységük se lehetvén, most, midőn már ők is részesei a váltságnak, figyelmükbe ajánlja, hogy fokozott mértékben igyekezzenek pótolni a mult hiányait, helyrehozni tévedéseit, munkálni a jelen nyugalját, boldogságát és előkészíteni a jövő idvességét. És ez az a pont, mely minket közelebbről érdekel; ez, a mikor is az apostol a mult emlékein, tanúságain a jelen és jövő jólétét akarja felépíteni. „Emlékezzetek meg arról, hogy ti Krisztus nélkül valók voltatok”. Mintha mondaná: mennyi tévedés, hiba, sötétség a multban, melyet helyre kell hoznotok; mennyi munka és fáradság a jelenben, melyen által kell mennetek! Mintha mondaná: a ti visszaemlékezéseteknek a multa forrásnak kell lenni a jelen és jövő munkára! *A multa való emlékezés tehát legyen a munka forrása!* Ez legyen a mi rövid elmélkedésünk tárgya.

* * *

A multa való emlékezés legyen a munka forrása az egyéni életben. Temető a mult, melyben szeretett, féltett kincseink avagy talán rettegett gonosz tetteink együtt pihennek. Nem szól a sir, néma a hant, így gondolják sokan, pedig a sir beszél, a hant figyelmeztet. Azok fölé keblünkben örökké hordozott emlékkövet a legigazabb felirattal mi állítunk magunk. És a feliratok egyik része minket remegéssel, a más pedig kegyeletos érzelmekkel tölt el. A halottak, a sirok igazat mondanak. Álljatok csak mellettük az emlékezés világával és hallani fogjátok, mily nyíltan, mily őszintén mondják szemetekbe: itt szerettetek, jók és igazak voltatok, ott gyűlöltetek s a gonoszságban elmerültetek; itt felhasználtatok minden időt a nemes munkára, ott meg a könnyelmű léhaság önmagatok és embertársaik megrontására vitt; itt önzetlenség, tisztaság vezette vágyaitokat, ott meg farizeusi képmutatással csak önző hatalomra törekedtetek. Szól, beszél a sir nekünk, a multak temetője figyelmeztet minket. És a multak beszéde, intése a munka forrása kell hogy legyen az okos emberre nézve, akár jót, akár rosztat is mond nekünk a visszaemlékezés.

Egy eljátszott ifjuság, egy elhibázott élet áll mögötted, melyben nem szakítád le minden órának kinálkozó kellemes virágát; megve-

tetted a munkát, nem éltél az eszményekért, nem lelkesedtél magasztos czélokért; egy élet áll mögötted, melyben hullámról-hullámra hánytatott ingadozó sajkád; czél nélkül jártál és keltél, semmi jó nyomot nem hagyván magad után az emberiség életében; nincs egyetlen jó tett, mi vigasztalná lelkedet s most az eljátszott ifjuság és elhibázott élet romjai felett keseregve állsz meg!? Ne, ne tedd ezt! Szomoru bár a mult emléke, de legyen ez a munka forrása önmagad részére. Még van idő, ragadj meg hát minden alkalmat; használj fel minden időt és eszközt pótolni a multak hiányait, helyrehozni tévedéseit, mulasztásait, összeszedni roncsolt hajódnak maradványait és építeni azokból egy kisdéd, de erős, biztos járművet.

Megvetetted a vallást, tudományt és miveltséget; nem volt kedvedben egyetlen emberséges érzelem, szóval Krisztus nélkül való voltál. És most érzed, hogy ezek nélkül nem mehetsz az életben semmire, nincs egy embered, egy támaszod, nincs egy csepp hited, egy szál reményed a vallás nélkül; félsz az élettől, remegsz a haláltól, irtózól a sirtól; halld meg hát az apostól intését és a multak tévedése szolgáljon erősítésedre; ragadd magadhoz fokozott mértékben a hitet, a vallást, gyakorolj Krisztusi tetteket, szerezz tudományt és miveltséget, világosságot és igazságot, hogy a multak szomoru emléke legyen a te munkádnak állandó forrása.

De nektek szent volt gondolatotok, nemes jellemetek, nem szennyezte sziveteket bűn és vétek foltja; jótétemény volt, melylyel az emberekhez beköszöntöttetek, és áldás, melylyel tőlük távoztatok; szerettetek s az innen-onnan ezért kapott hála virágokból csokrot köthettetek; nektek csak kedves, kellemes a multa való emlékezés! Igaz, de reátok nézve is munka forrásának kell lennie a multak emlékének. Azért, ki sokat tett, még többet igyekezzék tenni; ki szeretett, még inkább szeressen; ki eddig Krisztusnál volt, ő hozzá ezután még inkább ragaszkodjék s ki becsületes, igaz volt, most szent és tökéletes igyekezzék lenni. Így, így legyen a multa való kedves visszaemlékezés is állandó forrása a munkának az egyéni életben, hogy eképen nemes példát adjunk, örök világosságot gyujtsunk az emberiség előtt.

* * *

A multa való emlékezés legyen a munka forrása a társadalmi életben is. Nem önzőleg, nemcsak önmagunkért, hanem a

mieinkért, embertársainkért is élünk. Az egyéni élet kihat a társadalomra is, és a társadalom iránt is megvannak kötelességeink. Legfőképp a haza, egyház és egyes erkölcsi testületek veszik igénybe munkálkodásunkat. S a multa való visszaemlékezésnél itt is ugyancsak ama két irányzattal találkozunk, mint az egyéni életben. De a társadalmi életben is akár szomorú, akár kedves a multa való visszaemlékezés, ez csak akkor értékes, ha belőle a munka forrása származik.

A haza, egyház és egyes testületek életében is sok szomorú és sok kedves emlék fordul elé; de a jó lélek, az előretörő elme és akarat mindkettőből erőt merít a jövőre megakadályozni a roszt, hogy ne ismétlődjék, fejleszteni a jót, hogy az jobbá váljék. Emlékekben, oszlopokban és képekben örökíti meg a haza, egyház és társadalom az életében előforduló egyes kimagasló eseményeket s ez emlékek mind egy-egy világító tornyul szolgálnak a jelen és jövő kornak arra nézve egyfelől, hogy mit kerüljön, másfelől pedig, hogy minő irányt kövessen, hogy biztos révpartra juthasson.

Nincs szem, mely hatás nélkül bámulná Munkácsynak gyönyörű festményeit; nincs lélek, mely megindulás nélkül szemlélné az arad, vértanúk és más egyes jeles honfiak szép emlékeit; és közelebbről egyházunk egyes nagyjainak és jóltevőinek képei is egy-egy világító vezérsugárt lövelnek szivünkbe. Olyanokká lenni, mint a minők ők voltak, hasonlóknak lenni ő hozzájuk: e jelszó ragadja meg lelkünket s aztán letéve van már e vágyakozásban társadalmi életünk munkájának alapja. A mult emlékeinek ily hatásából, keblünkben támasztott ily vágyakozásokból látom, hogy itt felcsillámlik a tiszta vallásos küzdelem, az érzelmi és értelmi világosság terjesztése, a Krisztusi szeretet hirdetése és gyakorlása, hogy boldog lehessen az egyén és társadalom; ily emlékek és hatások befolyása alatt ott tűz oszlopként gyűl fel a honszeretet, hogy életet, vért áldozzon a hazáért s ennek boldogulásáért, amott tovább meg titkon ég a vágy egyesekben, hogy megerősíthessék a vallást, az egyházat szellemi és ha kell anyagi kincseikkel is. És így is kell ennek lennie mindenfelé a társadalomban, mert a multa való visszaemlékezésnek örök forrásnak kell lennie a jelen és jövő munkára. Így volt ez eddig is, ezért erősödött a haza, emelkedett az egyház és szaporodtak az emberbaráti intézmények; így jött létre a reformatio, a különböző egyházi alakulás és így terjedett a világosság, tudomány és szabadság a hazában és egyházban.

„Emlékezzetek meg arról, hogy ti Krisztus nélkül valók voltatok“.
Igy inti Pál apostol híveit, hogy buzdítsa ez által őket a jelenre és a jövő munkára. Emlékezzetek, emlékezzetek ti is a multra s annak hiányai vagy tökéletességei sarkaljanak titeket többről többre! Pótolni, ha kell, a mulasztásokat, tökéletesbiteni a jó dolgokat; de mindenesetre legyen a ti multra való visszaemlékezésetek a munkának állandó forrása egyéni és társadalmi életetekben. Ámeu.
